DOUĂ POETESE
Two Poetesses

Al. CISTELECAN[1]

Abstract

The article reveals the biography and literary creation of two less known Romanian inter-war poetesses – Cornelia Buzdugan-Haşeganu and Adelina Laerte Cârdei, performing a close reading of their published poems in connection with the existential details discovered in the literary criticism and historic chronicles of those times.

Keywords: Romanian Feminine Poetry, Feminity, Inter-war Literature, Sensibility, Feeling

Muzicuţă (Cornelia Buzdugan-Haşeganu)

Cu porecla de „Muzicuţă" o alinta (pentru că-şi psalmodia versurile) Mihail Dragomirescu pe cenaclista lui preferată, Cornelia Buzdugan (fiica lui C. Z. Buzdugan), căreia – zice Constantin Stelian cu uşoară invidie – i-a şi acordat – lucru rar! - premiul cenaclului: 500 de lei.[2] Muzicuţă, mai zice fostul ei coleg, era „o studentă mititică de statură, cu faţa ovală, încadrată de un păr tăiat cu breton, cu ochii mari şi expresivi, dar foarte blînzi," „excesivă în modestie pînă la timiditate" şi expunînd „o delicateţe, o sfiiciune, o timiditate" - autentice tustrele.[3] Spre deosebire de mai toate suratele ei întru versuri din zona interbelică (excepţie făcînd doar cîteva vedete), Cornelia (măritată în 1932 cu profesorul şi publicistul Ilie Haşeganu) nu e o poetă chiar uitată: în 2017 îi apare un fel de ediţie „definitivă", îngrijită de Onufrie Vinţeler, cu „materialul" pus la dispoziţie de cei doi fii ai Corneliei: Constantin şi Florin Haşeganu: *Versurile mele.*[4] Nu lipseşte nici de prin dicţionare, nici din cel al lui Vasile Şelaru,[5] nici din *Dicţionarul general*, unde o prezintă Rodica Şuiu.[6] Figurează chiar şi în Enciclopedia Cugetarea. Date suplimentare despre ea – şi despre toată familia Haşeganu – oferă Onufrie Vinţeler în prefaţa şi în „anexele" volumului. Nu e, aşadar, cazul să le mai recapitulăm. Să notăm doar că scria de mică, încă de pe cînd abia deprindea scrisul: „de-abia învăţasem să scriu literele pe placă /…/ în genunchi, pe un scaun, ca să ajung la masă /…/ apăsam pe tăbliţa neagră, înşirînd litere tremurate şi strîmbe care se uneau în cuvinte şi cuvintele în versuri".[7] A perseverat, firească, şi în 1935, cu şapte ani înaintea debutului editorial, îi comunică lui Octavian Şireagu că are în manuscris „*Luminişuri pentru ochii negri,* versuri; *Poveste pentru casa mică,* Poezii, *Versurile mele, Către sfinxul*

[1] Professor, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş
[2] Constantin Stelian, în *Familia,* nr. 1/1944.
[3] Idem, ibidem.
[4] Cornelia Buzdugan-Haşeganu, *Versurile mele,* cu o prefață de prof. univ. dr. Onufrie Vinţeler, Editura Napoca Nova, Cluj, 2017. E ediția pe care o vom folosi și care reproduce toate volumele Corneliei, plus un consistent grupaj de „inedite".
[5] Vasile Șelaru, Dicționarul scriitorilor brașoveni și al veleitarilor de la 1450 pînă astăzi, însoțit de prima cronică a Brașovului scrisă de popa Vasile (1620), Editura Șelaru, Brașov, 2008.
[6] *Dicționarul general al literaturii române,* A-B, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004.
[7] Apud Onufrie Vinţeler, *Prefață,* p. 10.

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)

de bronz, Versuri,"[8] cicluri care vor intra în prima ediţie din *Versurile mele* (Editura revistei „România tînără", Braşov, 1943 – e revista pe care ea şi Haşeganu au editat-o la Braşov în 1942-43, pînă cînd Ilie a fost mobilizat). Cu un an înainte scosese *Chenar pe marginea războiului* (la Institutul de arte grafice „Astra" din Braşov), cuprinzînd, zice Perpessicius, „o poezie de pură feminitate, brodată cu delicateţă."[9] A mai apucat să-şi editeze *Poeme pentru Dumnezeu şi pentru oameni* (Tipografia „Minerva" Gârneţiu, Braşov, 1946) şi *Invocări* (Tipografia „Minerva", Braşov, 1947); în acelaşi an se stinge, la Braşov (s-a născut la Galaţi, în 1903). Cu trei copii mici, soţul concentrat şi casa distrusă de bombele americane, bolnavă, nu i-a fost deloc uşor Corneliei în anii de război. Nu-i de mirare că ultima ei etapă creativă e întoarsă cu faţa la icoane. Suferinţa, după cum zice într-un *Psalm*, e drumul spre Dumnezeu: „Dac-am fi fericiţi…te-am uita./ Dar inimile de durere umple-ni-le!". Cornelia şi-a avut, fără îndoială, partea ei.

Cu multe ocazionale (fie prilejuite de vremuri şi evenimente, fie de incidente domestice) şi cu traduceri amestecate printre compoziţiile personale, poezia Corneliei, unitară în ton pe tot drumul, „n-a fost ispitită – zice Constantin Stelian – de curentele literare mai avansate."[10] Aşa zice şi poeta, într-un *Sonet* de modestie: „Eu n-am cîntat din surle şi chimvale/ Şi din alămuri grele şi sonore,/ Ci-n modulări discrete şi minore/ Zisei, pe-o strună doar, de dor şi jale.// N-am prins cadenţa ultimelor ore,/ Nu-mi cereţi perspective-originale." etc. Aşa fiind, nici nu-i cerem. Adevărul e însă că nu sunt multe poeme de „dor" (şi chiar şi cele care sunt – sunt mai degrabă elegii), dar, în schimb, sunt multe de „jale". Cel puţin jumătate din poemele Corneliei ţin de o poetică jeloasă, de o estetică a lamento-ului şi de un stil tînguitor, chiar dacă în toate sunt doar semne de „poezie timidă".[11] Ea însăşi ştie bine că scrie doar cu suspine şi se impresionează de fluxul propriei suferinţe: „Versurile mele, palide vestale,/ Aţi slujit misterul unor zei păgîni…/ Zeii-s morţi şi totuşi, cufundate-n jale,/ Nu primiraţi ritul noilor stăpîni.// Versurile mele, preotese-n doliu,/ Danţul vostru-i plînset, cîntul e suspin" etc. (*Versurile mele*). E multă consecvenţă în această suferinţă (poate mai multă consecvenţă decît suferinţă), căci poeta nu simte nici primăvara după canonul exultanţei, ci tot după cel al plînsorii, punîndu-se în contrast cu lumea beată de sevele vitale în explozie. În plină exuberanţă, ea perseverează în doliu: „Sufletul meu moare-ncet, încet,/ Creangă-nmugurită ce s-a frînt/ Şi atîrnă greu către pămînt./ Larg şi veşnic primitor mormînt" etc. (*În primăvară*). Trebuie să fie vorba de o panică structurală faţă de vitalitate, căci nici îndemnurile de avînt spre lume nu dau rezultate: „De ce nu dai perdelele-ntr-o parte,/ Ca soarele-ntr-un hohot de lumină/ S-alunge nălucirile deşarte/ Ce sufletul zadarnic ţi-l înclină?" etc. (*Fereastră cu perdelele lăsate*). E o melancolie de fond – un zaţ melancolic solidificat - pe care anotimpurile o colorează, dar n-o destructurează niciodată. Fireşte că dacă primăvara nu produce efecte tonice, toamna, în schimb, le agravează abrupt pe cele deceptive şi deprimante: „Mîhnirea-n suflet mi se lasă ca pîcla sură peste văi/ Cînd codrul plînge frunze moarte şi toamna-ntîrzie pe căi…// Şi

[8]Octavian Şireagu, *Noua lirică ardeleană,* prefaţă de I. Valerian, cu ilustraţii de Ioan Ţîntaş, Cluj, 1935.
[9]Perpessicius,*Opere*, IX, *Menţiuni critice,* Editura Minerva, Bucureşti, 1979, p. 329.
[10]Constantin Stelian, în *Familia*,nr. 9/1942.
[11]Perpessicius, *Opere X,* Menţiuni critice, Editura Minerva, Bucureşti, 1979,p. 272.

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)

visurile-mi risipite zădarnic cerc să mi le-adun:/ Sunt resturi triste de corăbii în prada valului nebun" etc. (*Elegie*). Fapt e că suferinţele vin în valuri şi Cornelia abia poate ţine jurnalul acestui flux: „O nouă durere/ În negru zăbranic/ Mi-nvăluie visul;/ O nouă durere/ Sub paşii mei trudnici/ Îşi cască abisul/ Şi stinge, cu recea-i suflare,/ Aprinsele tore" etc. (*O nouă durere*). Stelian era „ispitit" „a o alătura" pe Cornelia - „prin structură – de Alice Călugăru.[12]„ Prin „structură" nicidecum; poate prin tematica din *Viorele*-le acesteia, dar e o nepotrivire de ton şi tonus radicală. Alice era o fatală, Cornelia e o sfioasă inhibată şi asaltată de suferinţe. Acestea se tot strîng şi-i înnegresc sufletul pînă-ntr-atît încît are sentimentul că poartă-n sine un mort: „Regretele din suflet sunt făclii/ Ce ard la căpătîiul unui mort/ Pe care-n mine – sortit îmi e/ De-a pururea să-l port…" etc. (*Regretele*). De spaima aceasta funebră n-o vindecă nici iubirea (deşi sunt cîteva poeme de tandră dedicaţie soţului); şi-n ea Cornelia citeşte un preaviz funest: „Şi ţi-s ochii/ Două negre oglinjoare fermecate,/ Unde îmi citesc ursita/ Şi amarurile toate,// Căci tu nici nu ştii ce bine/ Porţi într-înşii,/ Ca-ntr-o carte/ Unde mi-ar fi scrisă soarta,// Osîndirea mea la moarte" (*Cîntec*). Sigur că e o osîndire prin intensitatea sentimentului, dar vocabularul funebru n-o scapă nici o clipă pe Cornelia din mrejele lui. Chiar şi cea mai tandră mîngîiere devine o catastrofă elegiacă: „E oare mîna ta, iubitul meu?// Dar ce mă doare? Inima din mine/ Ca geamătul zdrobitei violine/ Se sfarmă-acum sub pumnul tău cel greu" etc. (*Preludii,* II). Perpessicius zicea că subiectele Corneliei sunt „limitate cele mai multe la simboluri şi alegorii"[13] (care, ambele, intermediază sentimentul şi-l domesticesc prin „artă"), dar şi imaginaţia ei lucrează tot cu aceste andrele, fiind una evident dopată de convenţionalismul tradiţional. În orice caz, la Cornelia dragostea e imediat producătoare de lacrimi şi lacrimile numaidecît producătoare de versuri: „Chinul dragostei în lacrimi/ Şi din lacrimi în cuvinte" (*Şi în vis*). O inundaţie discretă se petrece, inevitabil, de-a lungul tuturor volumelor.

Firește că atîta suferință îndreaptă (deşi poate nu mai era nevoie, Cornelia fiind o creştină spontană) versurile spre rugăciune şi spre invocaţiile izbăvitoare. Ana Selejan zice că ar fi vorba de „o poezie religioasă fără fior."[14] Mi-e greu să măsor fioarele, dar autenticitatea - unora măcar dintre poeme – e fapt evident: „Icoană, icoană sfîntă,/ Toate zgomotele mă-nspăimîntă,/ Toate tăcerile mă frămîntă/ Şi-n inima mea se împlîntă.// Icoană, icoană bună,/ Pogoară luminoasa-ţi cunună,/ Toată-ngîndurarea mi-o destramă/ Ca pe-o străvezie năframă" etc. (*Rugă*). Alteori, din păcate, Cornelia doar predică umanitar: „Surorilor şi fraţilor, să ne iubim,/ Căci marea curgere ne ia cu sine./ Nu v-amăgiţi că apele-i par line,/ Numai puţin călătorim, fără să ştim…" etc. (*Elegie*). Cotabilizîndu-i *Invocări*-le, Al. Piru nota că „inspiraţia e religioasă";[15] ea e însă „religioasă" chiar de la început şi rămîne constant aa, întrucît Cornelia nici nu poate scrie decît în condiţie de cucernicie: „Eu nu pot scrie, Doamne, decît cu Tine-n gînd,/ Ca fructele visării ce le culeg pe rînd,// Pe-al sufletului taler de-argint vibrînd uşor,/ Să ţi le dărui Ţie" etc. (*Prefaţă* la *Poeme pentru Dumnezeu şi pentru*

[12]Constantin Stelian, *op. cit*.
[13]Perpessicius, *op. cit.*, p. 272.
[14]Ana Selejan, *Poezia românească în tranziţie (1944-1948),* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 2007, p. 157.
[15]Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950,* Editura pentru literatură, București, 1968, p. 74.

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)

oameni). Cu o *Rugă* începe şi primul volum, cerînd un fel de binecuvîntare pentru tot ce urmează: „Rămîi-ne în preajmă./ Nu lăsa demonilor porţi deschise,/ Ci străjuiete-ne din toate părţile,/ În aprigul ceas cînd va fi să uităm/ Soarele… Copiii… Cărţile…". O delicată psaltire e răsfirată printre poemele Corneliei: o psaltire din rugăciuni sfioase şi pioase.

Cu „inspiraţia /…/ circumscrisă sferei tradiţionale"[16] (dar şi cu veleităţi vag moderniste, notează Rodica Şuiu) era inevitabil ca poezia Corneliei să nu se exercite cu devoţiune şi asupra plaiului şi să nu-şi plătească, oricît de tardiv, cotizaţia sămănătoristă. Are şi ea un fel de *Rodică*: „Printre foi şi lujere de viţă,/ Luna lin să lunece-n pridvor;/ Eu, luînd cofiţa şi ulciorul,/ Să pornesc prin noapte la izvor" etc. (*Vară – lună plină*). Cum e normal, la izvor e idilă. Binemeritate versuri nostalgice primete şi căsuţa paradisiacă, abandonată, dar regăsită, după regulamentul sămănătorist: „Să mă-ntorc la tine, casă mică,/ Leagăn drag al visurilor mele" etc. (*Reîntoarcere*). Şi, desigur, toată natura în bloc, fie şi pe un ton mai glumeţ: „Cin'te iubi mai mult ca mine, oare,/ Natura mea, pe veci fermecătoare?" (*Evocări*). Nu e însă cine ştie ce peisagistă, dar cînd memoria se activează izbucnesc brusc toate miresmele şi gusturile (sunt „evocări pillatiene", cum zice Piru; au şi ceva savoare brumariană):[17] „Salatele de vinete şi-ardei/ ce te-mbiau din taler să tot iei,// …// Harbujii cu miez roşu, zaharos,/ Şi poama coarnă, vinul tămîios.// Şi păpuşoii-n spuză pe cărbuni/ Sau fierţi sub frunze" etc. (*Vacanţe în satul Greci*). Dincolo de aceste voluptăţi retrezite, cîntările de natură par mai mult făcute din datorie, din cutumă.

Cu o imaginaţie blîndă, poate şi cam timorată de complexul tradiţiei, Cornelia îşi cîntă – merita porecla dată de Dragomirescu – durerile şi-şi notează regulat reculegerile pioase. Dacă n-ar fi fost cenzurată de aceste două imperative tematice şi s-ar fi lăsat mai în voia jocului imaginativ, a reveriei ca rafinament, ar fi putut releva şi o delicată ingeniozitate manieristă, precum cea arătată în *s* – cel mai frumos poem al ei: „Literă de-adîncă voluptate,/ Şerpuire răsucindu-se pe-o lamă,/ Lujer fin de floare-agăţătoare,/ Mătăsoasă şi uşoară scamă.// Pînză curbă de corabie pe-un val,/ Contur neted de amforă şi de toartă,/ Sinuoasă mlădiere de şold nud,/ Ornament de ogivală poartă,// S, misterioasă monogramă,/ Magic arabesc nedescifrat,/ Scoică spiralată-n joc de unde,/ Argintiu crai nou spre cer schiţat." etc. Nu-s doar veleităţi manieriste aici. Şi nici în recenziile din *Darul vremii* (1930) Cornelia nu-i chiar simplă amatoare. Pe scurt, cum zice Iorga, Cornelia „a dat bucăţi lirice în care este totdeauna un gînd sau măcar un gest intelectual".[18] Chiar dacă nu e mult, totdeauna e ceva.

Între putinţă şi dorinţă (Adelina Laerte Cârdei)

Cu o grămadă de pseudonime care mai de care o împodobesc (mai ceva decît pe un brad de Crăciun) Emil Satco şi Ioan Pînzar[19] pe Adelina Cârdei, soţia poetului şi

[16]Rodica Șuiu, *op. cit.,* p. 722.
[17]Al. Piru, *op. cit.,* p. 75.
[18]N. Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane,* II, *În căutarea fondului.* Ediție îngrijită, note și indici de Rodica Rotaru, Prefață de Ion Rotaru, Editura Minerva, București, 1985, p. 321.
[19]Emil Satco, Ioan Pînzar, *Dicționar de literatură. Bucovina,* Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", Suceava, 1993.

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)

sculptorului Ion Cârdei, ea însăşi poetă: Valentin Bobescu, Paul Poenaru, Viorel Panu, Filip Origa, Eugen Frunzescu, Horas Honda, Ion Doinaru – (ş.a., adaugă ei). Atîta vervă heteronimică e cam ciudată, de nu chiar suspectă. Fapt e că Adelina îşi semnează fiecare din cele trei cărţi cu altă iscălitură: *Suceava voivodală* (Tipografia Română, Suceava, 1935) e semnată de Adelina Simionescu-Cârdei, *Stampe* (Editura pentru literatură, Bucureşti, 1968) de Adelina Laerte, iar *Poeme* (Editura Albatros, Bucureşti, 1983) de Adelina Laerte Cârdei. După cîte ne spun cei doi bucovineni, Adelina s-a născut în 21 febr. 1901, la Iaşi, şi a decedat la Bucureşti, în octombrie (?) 1987. Şi-ar fi făcut studiile secundare la Iaşi, dar nu se spune nimic de eventuale studii universitare, ceea ce e oarecum de mirare, căci poemele sunt pline de referinţe culturale (poezie şi plastică îndeosebi) iar Adelina se şi joacă, din cînd în cînd, virtuoz, cu formele lirice. În 1931 a devenit membră a Societăţii scriitorilor bucovineni, fiind deja, la debut – zice Victor Morariu, care-i semnează un cuvînt de prezentare – cunoscută „în lumea literelor", căci luase un premiu – *La Cigalle d'Argent* - pentru o poezie dedicată regelui Albert I al Belgiei (la un concurs organizat de Academia „des Jeux Florimontaine" din Chambery). Pe atunci chiar şi astfel de premii te făceau celebru – ori măcar cunoscut, iată. A colaborat, de-a lungul vremii, la *Făt-Frumos, Revista Bucovinei, Bucovina literară, Convorbiri literare, Cuget clar, Universul literar, Ramuri, Contemporanul, Flacăra, Luceafărul, Gazeta literară, Steaua, Lumea, Naţiunea.* Cam asta-i tot despre Adelina (nici alţii care-o mai evocă, precum, bunăoară, Ion Drăguşanul în *Mărturisitorii. O istorie a scrisului bucovinean*, nu spun mai multe decît Satco şi Pînzar).

Înapoi pînă la Cârlova şi la poezia ruinurilor se duce Adelina la debut, omagiind Suceava medievală şi lamentîndu-se de căderea ei contemporană. Cu pietate, reluînd chiar şi solemnele cadenţe preromantice, contemplă ea ruinele gloriei trecute: „Soarele în aur scaldă visătoarele ruine,/ Ceaţa serii se ridică de prin văi, de pe coline/ Şi învăluie Cetatea într-o vraj'atît de sfîntă…/ Numai vîntul, ştiind taina, printre bolţi se mai avîntă,/ Sărutînd un colţ din ziduri, mîngîind o piatră rece/ Peste care aşternut-a urma timpul care trece." etc. (*Ruini crepusculare…).* Turismul nostalgic al Adelinei e riguros, japonez, căci trece – înfiorată de fiecare dată – pe la toate obiectivele rămase, cît de cît, în picioare. Adaugă acestor lamente un buchet de flori, construind reverii şi împletind cununi din întregul strat: „Plouă cu petale…/ Parcă-s mii confetti/ Albe şi roz-pale/ Ce cad pe-ndelete/ În aer şi-n plete.//…// Zumzete şi cîntec:/ Fîlfiire albă…/ Ca şi un descîntec/ Narcisele-n salbă/ Îşi spun ruga dalbă…" (*Plouă cu petale…*). Adelina e o florăreasă delicată şi o pictoriţă emoţionată, dar se vede deja la ea ceea ce va urma: o poezie destinsă, chiar bine dispusă, de mici scene domestice tratate cu umor pictural: „Soarele s-arată/ Ca printr-o perdea./ Ciori sburînd în gloată/ Fac a vreme rea.// Ţarca se răsfaţă/ Pe un vîrf de plop,/ Iepurii se-nvaţă/ Să fugă-n galop" etc. (*Privelişti întomnate*). Deocamdată însă Adelina rămîne pioasă faţă cu gloria străbună.

Îndată ce scapă însă de datoria de pietate şi trece la lirismul personal, Adelina e convinsă că se poate bizui pentru scrisul de poezie pe o bună cultură şi un surplus de sensibilitate. Cîteodată sunt lucruri chiar de ajuns, cum e şi cazul cu Adelina. Sensibilitatea, firește, împinge poemele spre eufemistică, dar nu covîrşitor; se vede însă că Adelina ţinea

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)

de „estetica frumosului" emoţional şi a versului cu arabescuri delicate. Pe urme romantice, harul coboară şi asupra ei de sus şi, cu sîngele îmbibat de el, poeta se zbate între terestre şi celeste (zbaterea e obligatorie la romantici): „Îmi curge cîntul prin vine/ Ca o aghiazmă din izvoarele Tale divine./ Mă zbat între viaţă şi vis/ Ca un înflorit peste noapte cais./ Sunt la răscruce de gînd/ Cu suflet cu trupul flămînd" etc. (*Cîntec*-ul cu care se deschid *Stampe*-le). Cu aşa învestitură garantată, Adelina porneşte cu tot avîntul şi încrederea, fără sfieli de vocaţie: „Viaţa mi-a întins ceremonios panoplia,/ Să-mi aleg armele după temei./ Ca un taur voi lua în coarne vecia,/ Ca un Răsărit voi apărea în faţa iubiţilor zei" (*Pregătire de luptă*). Arma pe care o alege – şi pe care o preferă masiv, pînă aproape de exclusivitate – e antropomorfizarea stihialelor şi senzualizarea abstractelor. Ar fi, la baza viziunii, un fel de animism transcris prin personificări imediate, aşadar – o poetică simplă de însufleţiri a toate cele. E o modalitate prin care se rezolvă şi peisajele şi stările, cu atît mai mult cu cît arta descriptivă fuge numaidecît în alegorii de lăuntrice: „Pămîntul a oftat prin somnul adînc şi roditor./ Plantele îşi destind braţele pe perinile aerului pur./ Munţii topesc pe vatra inimii minereuri./ Insomniile izvoarelor înduioşează pietrele,/ Apleacă ochiul stelelor şi obrazul cuvioasei luni." etc. (*Prin somnul pămîntului*). Regulat peisajele se umanizează, ca supuse unui mecanism de procesare cu o singură comandă: „Pădurile şi-au strîns anotimpul la sîn./ Arşiţa le pîrguie majestoasele frunţi./ Mai pluteşte mireasma sărutului păgîn/ Din alaiurile nesfîrşitelor nunţi" etc. (*Pădurile*). Din loc în loc mecanismul se inversează şi umanele, la rîndul lor, se naturează: „Către tine am ridicat faţa,/ Ca plantele obrazul către soare./ Mi-ai cuprins în palmele inimii dimineaţa,/ Mi-ai aşternut vorbele tale ca nişte răzoare." (*Marea încîntare).* E acelaşi mecanism care merge cînd într-un sens, de la umane la naturale, cînd în celălalt, de la naturale la umane, împrăştiind sensibilitate peste tot. E în general un ton potolit în acest troc de calităţi, deşi poeta crede că trăieşte din febre şi extaze: „Şi setea infinitului cum arde!/ Sunt numai aripi, numai vîlvătăi,/ O orchestrare stranie de coarde/ Rătăcitoare pe albastre căi…" (*Daţi-mi aripi, aripi, aripi*…). Deşi delicată în imaginar, mai degrabă preţioasă decît vulcanică, Adelina are ambiţii mari, ambiţii de viziune: „Aş vrea Nemărginirea s-o cuprind/ La pieptul meu ca pe-o minune rară/ Să-i simt adîncurile ei svîcnind" etc. (*Cînd fruntea ţi se-nclină peste pagini*…). Şi pe tărîm pasional ar vrea să se poarte ca o dezlănţuită, deşi e mai degrabă cuminte şi chiar destul de discretă cu eroticele: „M-arunc în valurile iubirii ca-n oceane./ Pe mal a rămas a înţelepciunii armură" (*Chemarea*). Rapoartele de extatice sunt însă pure închipuiri, simple fantasme bovarice: „Am băut cu vadra din extaz,/ Ronţăind la coapse de-aurore./ Niciodată-n viaţă n-am fost treaz/ În haremul fragedelor ore…" (*Dor*). Astfel de ebrietăţi ale intensităţii vitaliste sunt însă doar visate, nu rememorate, căci Adelina e o domestică şi în ţarcul acestei mici imaginaţii se mişcă: „Seara intră pe fereastra inimii cu crinolina vaporoasă a lunii,/ Sărută fruntea dorului cu răcoarea fîntînilor ei,/ Fantezia îşi desface evantaiul ca păunii,/ Pe pajiştea vorbei zburdă şoaptele ca nişte miei" etc. (*Înserare*). Cu acest fantezism de casă şi cu adieri de umor compune ea peisaje şi scene de gen în stilul Otiliei Cazimir: „Pe strada Lăpuşneanu pe la cinci,/ Nu se mai aud scîncete de caterinci./ Strada îmbracă o haină de mîntuială,/ Cu niţică pudră de praf, cu oleacă

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)

spoială./ Salcîmii îşi leagănă peste zăplaz sidefiu evantai./ Începe defilarea trăsurilor lăcuite, cu doi cai,/ Mînate de scapeţi cu haină albastră de catifea,/ Cu voci piţigăiate de femeie,/ Purtînd cîte o duduie cu obraji de lalea" etc. (*Iaşi*). Clipe făcute mărgele, cam asta sunt poemele Adelinei din *Stampe*.

Timpul care a trecut între *Stampe* şi *Poeme* nu produce schimbări de poetică, Adelina rămînînd cum a fost. Că n-are decît veleităţi pasionale se vede din felul în care se angajează în erotice, mai degrabă la modul eseistic decît la cel propriu-zis pasional. În locul unui sentiment, Adelina preferă o monografie a iubirii: „Iubire, - cu drum tăiat adînc în mit,/ Prin sfera ta cine teafăr ajunge/ Va fi pomul vevnic înflorit,/ Privirea Parcelor de nu-l va mai putea străpunge…// Tu dai aripi visului şi versului dai înţeles/…/ Somnul ni-l răvăşeşti cum răvăşeşte apele furtuna./…/ Fără tine, Viaţa n-ar mai fi Viaţă" etc. (*Iubire*). Autoportretele sunt, desigur, autoflatante, lucrate în excepţionalismul candorii şi gingăşiei sufleteşti: „N-am ucis niciodată o albină./ Un trandafir cu multă bucurie şi tristeţe l-am cules,/ Poate de aceea căprioarele, în pădure,/ Cu-atîta încredere în cale îmi ies." etc. (*N-am ucis niciodată o albină*). Se-nţelege că la aşa compoziţie sufletească delicată, viaţa devotată visului de puritate devine un martiriu asumat: „Chinuie-mă viaţă, ori şi cît ai vrea,/ Eu, mereu, cu ochii către steaua mea.//…// Şuieră-mi ca şerpii, să mă înspăimînt,/ Eu urzesc din toate numai flori de cînt" (*Înfruntare*). Tocmai aceste surplusuri de devoţiune şi de sensibilitate duc însă şi la poezia resemnării în faţa ingratitudinii: „După moarte, toţi te cainã/ C-ai trăit în mari mizerii./ Nu e pentru nimeni taină/ Umilinţele puzderii…//…// Laudele curg – cascadă…/ Îţi scot carte după carte,/ Îţi dau numele pe-o stradă,-/ După moarte, după moarte…" (*După moarte*). Nu poate fi însă altcum: dacă poetul e prea excepţional, omenirea nu poate fi decît ingrată. Iar Adelina ca excepţională se proiectează, chinuită de contrarii definitive şi de intensităţi de simţire: „Grăunţele simţirii le-am ronţăit de-a valma…/ M-a mîngîiat destinul cu biciul şi cu palma./ Cirezile de gînduri şi-au rătăcit stăpînul,/ Cînd Crist se zbate-n mine, cînd biruie păgînul" etc. (*Cîntec*). Invocaţiile pe care le repetă destul de frecvent către regimul de intensităţi vitale sunt îndreptate: „Răvăşeşte-mi somnul, hodina -/ Uragan peste Mare -/ Nu pot trăi fără lumina/ Ta cutremurătoare" (*Rugă*). Nu știu cum s-ar fi descurcat într-un regim de flacără, căci vocaţia ei e de tip ludic şi domestic, de mic fantezism cu rafinamente de candoare: „Ca mai ieri: păpuşi, culbeci,/ Turtă dulce şi susan./ Hlincea… zmeul pe tăpşan,/ Steaua… crengi de lilieci./ Spune vîntul despre mine/ C-aş fi fost frumoasă-coz./ Frasinul, salcîmii roz,/ Vişinii o ştiu mai bine" etc. (*Sub pecete de lună*). Sigur Adelina visa să fie altfel de cum era; poate din această cauză n-a fost nici cum era, nici cum visa.

BDD-A28183 © 2018 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:44 UTC)